

DVA TISOČ UBITIH V RUMUNSKI CIVILNI VOJNI

Balkanske države alarmirane

IZREDNA SEJA TURŠKE VLADE

Sofija, Bolgarija, 24. jan.—Uradno radijsko poročilo iz Bukarešte, oddano danes zjutraj, pravi, da so se rebeli, ki so zasedli policijske urade in mestno hišo v Bukarešti, izrekli za končanje sovražnosti. Domneva je, da je bilo dva tisoč ljudi ubitih v civilni vojni po vsej deželi, skupno število ubitih in ranjenih v tem tednu pa znaša okrog 6000.

Znano še ni, ali so bitke prenehale v glavnem mestu med gardisti in regularnimi četami. Sem dospela poročila se glase, da se revolta nadaljuje zunaj glavnega mesta, zlasti v Sedmogrski. Več mest v Sedmogrski je še pod kontrolo rebelov.

Novi rumunski notranji minister Dimitrij Popescu je izdal ukaz, da morajo vsi civilisti oddati orožje avtoritetam v 24 urah. Minister je zapretil, da bodo oni, ki bi se upirali, ustreljeni.

Sofija, Bolgarija, 23. jan.—Bolgarija, Jugoslavija, Ogrska in Turčija so silno razburjene zaradi civilne vojne v Rumuniji. Sem dospelo poročilo pravi, da so se rumunske čete v Craiova, Iasi in Konstanca pridružile rebelom. Slednji so aktivni skoro v vseh mestih rumunske Sedmogrške, ostanku, ki ga je obdržala Rumunija po dunajski konferenci, na kateri sta Nemčija in Italija odločili, da mora odstopiti večji kos te province Ogrski.

Civilna vojna divja med rumunsko železno gardo in regularnimi vojaškimi četami. Diktator Ion Antonescu, ki ima na svoji strani le nekaj tisoč vojakov in častnikov, ki so nasprotniki gardistov, je razglasil obsešno stanje. Njegov apel za vzpostavitev miru ni, kakor vse kaže, dobil odziva.

Bukarešta, glavno mesto, je v rokah upornikov; prav tako druga večja rumunska mesta. Rebeli so že okupirali poštne urade, več vladnih poslopij in telefonska centrala. Glavna radijostacija v Bukarešti je pod njihovim nadzorom.

Krvavi izgredi, katerim je sledila civilna vojna, so izbruhnili v ponedeljek, ko je bil umorjen major Doering, član nemške vojaške misije v Bukarešti. V Sofijo dospela poročila javljajo, da nemška armada še ni direktno posegla v civilno vojno. Iz drugih vesti se izraža možnost, da bo nemška oborožena sila kmalu intervenirala. Iz zanesljivih virov se doznavajo, da bo baron Manfred von Killinger, nemški poslanec v Bukarešti, prejel oblast v Rumuniji. Sarandz, morilec Doeringa, je bil večerj ustreljen.

Ankara, Turčija, 23. jan.—Turčija je pozvala nadaljnje čete k orožju po izbruhu civilne vojne v Rumuniji in člani vlade so se sestali na izredni seji, na kateri so razpravljali o kritični situaciji. Turški časopisi so obsešno posvarili Nemčijo in Italijo, da bo Turčija odločno nastopila, če bosta raztegnili konflikta na druge balkanske države. List İdham piše: "Ako bo Nemčija invadirala Balkan, tedaj Turčija in Velika Britanija ne bosta pozabili na svojo obsešno zvezo. Šli bosta v boj."

Avtna unija oklicala stavko

Vlada posegla v konflikt

Milwaukee, Wis., 23. jan.—Unija avtnih delavcev CIO je večerj oklicala stavko v tovarnah Allis-Chalmers Manufacturing Co., ki so takoj zaprle vrata. V boju je zavojevanih okrog 8000 delavcev. Okrog 2000 uradnih uslužbencev, inženirjev ter nadzornikov se ni pridružilo stavkarjem.

Max W. Babb, predsednik kompanije, je izjavil, da je konflikt nastal, ko je bila zahteva unije glede zaprte delavnice odklonjena. Dalje je rekel, da je kompanija pripravljena na pogajanja glede plače in drugih zadev.

Kompanija je nedavno dobila naročilo od vlade v vsoti \$26,000,000. Njene tovarne izdelujejo turbine za bojne ladje in druge potrebščine ter pritiskalnice.

Unija ni odredila piketiranja tovarn po oklicu stavke. Harold Christoffel, predsednik unije, je dejal, da bo unija vzela filmske slike vseh, ki bi skušali priti v tovarne. Proti stavkocizem bo nastopila po sklenitvi dogovora s kompanijo.

James P. Holmes, član spravnega odbora federalnega delavskega departamenta, je naznanil, da bo skušal aranžirati konferenco med voditelji unije in uradniki kompanije. On je izrekel tudi upanje, da bo konflikt kmalu končan.

Chicago, 23. jan.—Unija Farm Equipment Workers je naznanila, da so člani pri splošnem glasovanju pooblastili svoje voditelje, da lahko odkličejo stavko v takojšnjih tovarnah International Harvester Co., če se bo še nadalje upirala zahtevam glede zvišanja plače. Za stavko je glasovalo 3786 delavcev, proti pa 429. Unija je včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij. Sinoči je bilo naznanjeno, da se bodo predstavniki unije in kompanije danes sestali na konferenci.

Večina Američanov za novi načrt

68% podpira Rooseveltov načrt

Princeton, N. J., 23. jan.—Najnovše glasovanje zavoda za javno mnenje (Gallup Poll) je pokazalo, da 68 odstotkov volilcev v Združenih državah podpira načrt predsednika Roosevelta za večjo pomoč Angliji.

Šestindvajset odstotkov volilcev je proti temu načrtu in šest odstotkov se ne more odločiti. Gornje je rezultat glasovanja na splošno, toda obenem so glasovalci označili svojo politično pripadnost in to je pokazalo, da je 74% Rooseveltovih in 62% Willkiejevih volilcev za načrt, 32% Willkiejevih in 20% Rooseveltovih volilcev je proti načrtu in po šest odstotkov na obeh straneh je neodločnih.

Rekrut ustreljen v bitki

Pontiac, Ill., 23. jan.—Ernest R. Eisele, 22 let star rekrut, ki se je skušal izogniti vojaški službi, je bil ustreljen, njegov oče in dva deputija pa so bili ranjeni. Bitka se je vršila na farmi Martina Eisele, kamor sta prišla deputija, da aretirata rekruta.

Taka invazija ne bo prinesla zmage Nemčiji in Italiji.

Razgovori med turškimi voditelji in angleško vojaško misijo, ki je prišla v Istanbul zadnji teden, se nadaljujejo.

WASHINGTON NAZNANIL POGAJANJA Z MEHIKO

Gradnja letalskih in pomorskih oporišč

OBRAMBA AMERIŠKEGA KONTINENTA

Washington, D. C., 23. jan.—Tu je bilo naznanjeno, da se bosta Amerika in Mehika kmalu pričeli pogajati glede gradnje letalskih in pomorskih baz. Če bodo pogajanja uspešna, se bo začela konstrukcija baz v prihodnjem mesecu na mehiškem zapadnem obrežju med kontinentalnimi Združenimi državami in Panamskim prekopom.

Ena baza bo zgrajena na otoku Margariti v Magdalenem zalivu ob koncu Spodnje Californije, nadaljnja pa v okolici Acapulca, ki leži 250 milj južno od glavnega mehiškega mesta. Možnost je, da bo razprava tudi glede konstrukcije oporišč v Mehikem zalivu, ki pa ne bo tako važnega pomena za obrambo ameriške hemisfere, ker ima Amerika že baze v Karibejskem morju, tisoč milj proti mehiške obale ob Pacifiku.

Gradnjo obeh baz bi nadzirali ameriški in mehiški veščaki ter inženirji, dočim bi bile na razpolago bojnim ladjam in letalom vseh ameriških držav. Ponekdo bo, če bodo pogajanja uspešna, odredjena gradnja nadaljnjih oporišč pri Guaymasu, Salina Cruzu, Tehuantepecu in Californijskem zalivu.

V teku pogajanj, ki se bodo nanašala tudi na ekonomske probleme, bo morda Mehika apelirala na Ameriko za posojilo za financiranje ojačanja svoje obrambe. Mehika je že informirala Washington, da bi rada dobila nekaj starih rušilcev, da poveča svojo pomorsko silo. Razgovori se bodo vršili tudi o izravnavi spora, ki je nastal, ko je Mehika zasegla lastnino ameriških oljnih kompanij.

Glavna pogajalca bosta mehiški poslanec v Washingtonu Francisco Castillo Najera in državni tajnik Cordell Hull. Pri teh bo sodeloval tudi državni podtajnik Sumner Welles, ki je veščak v zadevah latinskih republik. Welles in Najera sta imela že več sestankov v zadnjih dneh.

Londonska policija oborožena z ameriški revolverji

Worcester, Mass., 23. jan.—

Joseph P. Carney, predsednik Harrington and Richardson Arms Co., je naznanil sklenitev pogodbe z angleško nakupovalno misijo, ki se nahaja v Ameriki. Ta določa, da kompanija izdela 25,000 revolverjev za londonsko policijsko silo. Naročilo znaša vsoto \$300,000. Londonski policiji niso bili doslej oboroženi z revolverji, puškami in alčnim orožjem.

Clan vrhovnega sodišča resigniral

Washington, D. C., 23. jan.—James Clark McReynolds, član federalnega vrhovnega sodišča in velik nasprotnik Rooseveltovega "new deala", je naznanil, da bo resigniral 1. februarja. On je star 78 let in član sodišča je že 26 let. Predsednik Roosevelt bo s tem dobil priliko do imenovanja novega sodnika. Odkar je na krmilu, je imenoval že pet novih moč za člane vrhovnega tribunala te dežele.

Domače vesti

Čikaške vesti

Chicago.—Dne 21. t. m. je umrla Ana Koren, stara 78 let, in doma iz Podgorja na Primorskem. Pokojnica je bila vdova in mati pokojnega Johna Korena, bivšega tajnika društva 449 SN-PJ v Ciceru. Zapušča dva sinova in hčer ter več vnukov. Njeno truplo leži pri Zefranu, odkoder se vrši pogreb v soboto ob desetih predpoldne.—Dne 23. t. m. je umrla Mary Habjan, stara naseljenka, ki je živela 89 let. Doma je bila iz Česnice in tu zapušča moža, tri sinove, tri hčere, brata in sestro.—Poroke: Joseph Smuk in Helen Lankauskas (21.20).

Iz Washingtona

Washington, D. C.—Najnovjša slovenska namestnica v federalni službi v glavnem mestu Združenih držav je Josephine Stonich iz Pueblo, Colo., članica SNPJ.—Pri tretji inavguraciji predsednika Roosevelta je bilo tudi sledečih pet rojakov iz Clevelanda: John Lokar ml., John Gornik ml., mestni svetovalec Edward Kovačič, Anton Zakrjakšek in John Rožanc.

Samomor na farmi

Harrietta, Mich.—Dne 21. januarja si je Mihel Habjan na svoji farmi pognal kroglo v glavo. Star je bil 61 let in rojen v Kranjski gori na Gorenjskem. Bil je samski, v Ameriki je bil 37 let in tu zapušča brata, v Bellvillu, Ill., pa sestro. Vzrok ni naveden.

Iz Minnesote

Ely, Minn.—Dne 20. t. m. je tu umrla Antonija Marolt, roj. Majerle, doma iz Vojne vasi pri Črnomlju v Beli Krajini. Zapušča moža in dva hčeri.

Nov grob na vzhodu

Bridgeport, Conn.—Pred dnevi je tu umrla Frances Šoštarič, vdova, doma od Ljutomerana na Štajerskem. Tu je živela 27 let in ne zapušča sorodnikov v Ameriki.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 21. jan. je umrl Frank Pirnat, star 56 let in doma iz Velikih Poljan pri Ribnici. V Ameriki je bil 35 let in tu zapušča ženo, hčer in polbrata.

Thomas pred kongresnim odsekom

Rooseveltov načrt ograža demokracijo

Washington, D. C., 23. jan.—Norman Thomas, vodja socialistične stranke, je večerj, ko je nastopil pred zborničnim odsekom za zunanje zadeve, argumentiral, da bo Rooseveltov načrt za večjo pomoč Veliki Britaniji, če ga bo kongres sprejel, uničil demokracijo v tej deželi in pognal Združene države v evropsko vojno. "Nihče, niti angel, ki bi prišel iz nebes in vprašal za tako veliko oblast, je ne bi smel dobiti," je rekel Thomas. "Če in kadar bo šla Amerika v vojno kot posledica sprejetja tega načrta, moramo pričakovati, da bo ta totalna vojna. Boriti se bo morala ne samo proti Nemčiji in Italiji, temveč tudi proti Japonski, ki je povezana z osiščem Rim-Berlin."

Pred odsekom je nastopil tudi Hanford MacNider, bivši pomozni vojni tajnik in poslanec v Kanadi pod republikansko administracijo ter bivši načelnik Ameriške legije. Kakor Thomas, je tudi on svaril pred sprejetjem Rooseveltovega načrta. "Načrt, če bo sprejet, bo uničil ameriško obliko vlade in dobili bomo diktatorja," je rekel MacNider. "Ta bi sankcioniral nenapovedano vojno."

Danes bo nastopil pred odsekom polkovnik Charles A. Lind-

ANGLEŠKA OFENZIVA NA AFRIŠKIH FRONTAH

Dve italijanski diviziji pognani v beg

GRŠKE ČETE ODBILE NAPADE

Kairo, Egipt, 23. jan.—Po padcu Tobruka, italijanske trdnjave in pomorske baze v Libiji, je bila naznanjena angleška ofenziva na drugih afriških frontah. Na vseh Italijani beže pred angleško oboroženo silo.

Dve fašistični vojaški diviziji, ki sta branili Kassala, angleško-egiptski Sudan, sta pobegnili v Eritrejo, italijansko kolonijo, ko jim je pretlo uničenje. Kassala je prišla pod angleško kontrolo zadnji nedeljo.

Italijani so se po bitkah z Angličani umaknili tudi s front na južni strani Abesinije. V teh so utrpeli velike izgube. Angličem pomagajo v boju proti fašistom tudi abesinski rebeli.

Atene, 23. jan.—Divji italijanski napadi na grške pozicije v centralni Albaniji so bili odbiti, se glasi uradno poročilo. Fašisti so uprizarili napade, da ustavijo prodiranje grških kolon proti Valoni, zadnji italijanski pomorski bazi v Albaniji.

Poročilo dostavlja, da so grške čete okupirale nove postojanke na centralni fronti in obrežju. Dalje so dosegle nove uspehe v severni Albaniji in sektorju pri Tepelinju. Več sto italijanskih vojakov je bilo ujetih v večerjanih operacijah.

Grški letalec so večerj razbili sto italijanskih tovornih avtov na centralni albanski fronti. Vojaške čete so bile tudi bombardirane iz zraka.

Struga, Jugoslavija, 23. jan.—Poročila z albanskih front pravi, da so grške čete pričele utrjevati svoje pozicije v pričakovani italijanske protiofenzive. Ta omenjajo, da je Mussolini poslal osemnajst novih vojaških divizij v Albanijo v zadnjih dneh.

Rim, 23. jan.—Tu je bilo naznanjeno, da bodo Nemci pomagali Italijanom v Libiji, da ustavijo Angleže, ki prodirajo naprej. Vrhovno poveljstvo je sinoči priznalo, da so angleške čete prebile trdnjavske črte pri Tobruku, zamolčalo pa je, da je ta baza padla.

Drugo poročilo pravi, da so italijanski letalec metal bombe na Prevezo, grško pomorsko bazo, Solun in Volus, luki ob Egejskem morju, in na otok Krf. Bombe, katere so vrgli, so porušile več skladišč orožja in vojaških objektov.

Governer pomilostil harlanske rudarje

Franklin, Ky., 23. jan.—Governer Rodes K. Myers je večerj pomilostil sedem rudarjev, ki so bili obsojeni v zapor kot posledica krvavih izgredov v Evartsu, Ky., okraj Harlan, l. 1931, v katerih je bilo več oseb ubitih in ranjenih. Trem drugim rudarjem, ki so bili obsojeni v dosmrtno ječo, je bila kazna znižana na 21 let. Ti so Chester Poore, W. B. Jones in Jim Reynolds.

bergh, sloviti ameriški letalec, o katerem je znano, da je proti sprejetju predloženega načrta. Zaslusanje pred zborničnim odsekom bo ta teden zaključeno in gotovo je, da bo večina članov tega odseka priporočila kongresu sprejetje načrta. Prihodnji teden bo senatni odsek za zunanje zadeve otvoril zaslišanje. Ta bo morda zaslišal nekatere, ki so nastopili pred zborničnim odsekom.

Kitajci potopili dve japonski ladji

Pogajanja med Indokino in Siamom

Hongkong, 23. jan.—Kitajska časopisna agentura poroča, da so krogle, katere so sipale kitajske obrežne baterije ob reki Jangtae, potopile eno japonsko bojno ladjo in eno transportno. Veliko število članov posadke je utonilo.

Druga vest pravi, da so Japonci utrpeli velike izgube v napadu na kitajske vojaške pozicije pri Ičangu. Japonci so bili pognani v beg, ko se je napad izjalovil.

Singapore, 23. jan.—Poročila iz Bangkoka in Hanoja naznanjajo pričetek pogajanj za izravnavo spora med francosko Indokino in Siamom, ki je že izzval več krvavih obmejnih spopadov, v katerih je bilo mnogo vojakov ubitih na obeh straneh.

Francoske in slamske avtoritete še vedno vztrajajo na stališču, da so v pravem, zaeno pa se boje, da se spor lahko razvije v splošen konflikt, od katerega bo le Japonska imela koristi. Če bi dobila strategične pozicije, bi lahko ogražala vse države okrog Kitajskega morja.

Informacije iz Hanoja, glavnega mesta Indokine, omenjajo napore glede vzpostavitve direktnih diplomatskih odnošajev s Siamom, ki so bili pretrgani v zadnjem novembru. Predstavniki indokinske vlade v Bangkoku Roger Gargereau je večerj konferiral s slamskim premierjem Luangom Songramom. Konferenca sicer ni prinesla konkretnih rezultatov, izražena pa je bila volja za obnovo pogajanj glede likvidacije konflikta.

Songram je dejal, da se hoče direktno pogajati s Petainovo vlado v Vichyju, ker so se prejšnji razgovori z administracijo francoske kolonije razbili.

Iz zanesljivih virov je prišla vest, da Amerika in Velika Britanija pritiskata na Siam in Indokino za mirno izravnavo konflikta. Amerika je s svojim vplivom preprečila nameravano slamsko letalsko bombardiranje Saigona in drugih večjih indokinskih mest. Mnenje prevladuje, da Japonska podžiga spor med Indokino in Siamom.

Argentina se pogaja z Rusijo

Kritična gospodarska situacija

Buenos Aires, Argentina, 23. jan.—Tu so bila naznanjena pogajanja s sovjetsko Rusijo, da slednja kupi del preveška argentinskega žita, ki ga Argentina ne more spraviti na tržišča zaradi vojne. Vladni krogi so izjavili, da ima Argentina v skladiščih 6,000,000 ton žita. Dežela je zabredla v resne ekonomske potožke, ker je za evropska vojna oropala tržišča.

"Vprašanje ni, ali se strinjamo s komunizmom ali ne," je dejal predstavnik poljedelskega ministra. "Vprašanje je prodajanje žita. Argentinska ekonomska struktura bo omajana, če ne bomo dobili novih tržišč."

Argentina ni nikdar priznala Sovjetske unije. Ona je predložila celo resolucijo, da se Rusija izključi iz Lige narodov, ko je Stalin napadel Finsko. Poučeni krogi pravijo, da so pogajanja z Rusijo naleta na potožke.

Velika Britanija najbrže ne bo dovolila izvoza argentinskega žita v Rusijo v velikem obsegu iz bojazni, da bi šlo od tam v Nemčijo, s katero je sovjetska vlada nedavno sklenila novo trgovinsko pogodbo. S to se je obvezala, da ji bo pošljala žito in druge potrebščine.

PRIPRAVE V ANGLIJI ZA "BLISKOVITO VOJNO"

Churchill napovedal ojačanje oborožene sile

DEBATA O KONSKRIPCiji DELAVCEV

London, 23. jan.—"Velika Britanija mora mobilizirati svojo delovno silo, moške in ženske, v prihodnjih šestih mesecih, da bo lahko oborožila armado 4,000,000 mož," je rekel premier Winston Churchill v parlamentu. "Tako mogočno silo potrebuje za akcijo doma in na kontinentu."

Iz premierjeve deklaracije je razvidno, da se Anglija pripravlja na "bliskovito vojno" in invazijo evropskega kontinenta. Ta tudi pojasnjuje, zakaj se je vlada odločila za konskripcijo delavcev in delavk.

Premier je zavrnil zahteve onih, ki agitirajo za ustanovitve posebnega vojnega kabineta, ki naj bi imel popolno oblast. "Mi ne živimo v deželi, kjer ljudstvo nima nobene besede," je dejal. "Mi nočemo živeti v diktatorski državi. Velika Britanija ima že zdaj mogočno oboroženo silo, ki pa mora biti ojačana."

Churchill je dalje rekel, da bo imel parlament odločno besedo glede konskripcije delavcev. Že zdaj, po šestnajstih mesecih vojne, je v angleških vojni industriji zaposlenih na stotisoče delavcev več nego je bilo zaposlenih po 48 mesecih v zadnjem konfliktu.

"Značilno je to, da znašajo angleške izgube po šestnajstih mesecih vojne samo 60,000 ubitih," je izjavil Churchill. "Med temi so tvorili polovico žrtev civilistov. Izgube so malenkostne, če upoštevamo dejstvo, da so vražnik razpolaga z modernim orožjem in da je napel vse sile, da nas uniči. To se mu ni posrečilo in se mu tudi ne bo. Ni več daleč čas, ko bo Anglija zanesla vojno na ozemlje sovražnika."

Načrt glede registracije delavcev in delavk, ki je uvod v konskripcijo, je predložil parlamentu Ernest Bevin, delavski minister. O tem se zdaj vršja debata.

Naciji kaznovali norveško provinco

Stockholm, Švedska, 23. jan.—Poročila iz Osla se glase, da so nemške vojaške avtoritete kaznovali norveško provinco Oppland zaradi sabotaže. Prebivalci bodo morali plačati Nemcem 100,000 kron, poleg te pa so jim naložili tudi druge kazni. Oppland leži v centralni Norveški. Vse osebe, ki bivajo v tej provinci, ne smejo zapustiti svojih domov po osmi uri zvečer. Nacijske avtoritete so prepovedale tudi vsa javna zborovanja. Poročila pravijo, da so saboterji uničili velike količine vojaškega materiala in pretrgali telefonske zveze. Naciji groze, da bo vsak Norvežan, ki ga zalote pri sabotaži, ustreljen.

Izum nove strojnice naznanjen

Worcester, Mass., 23. jan.—Harrington & Richardson Arms Co. je naznanila, da je izdelala novo podstrojnico. Ta tehta samo šest in pol funta in lahko odda 500 krogel v minuti, stane pa samo \$50. Orožje je bilo preizkušeno v navzočnosti vojaških častnikov. Kompanija pravi, da lahko izdela tisoč takih podstrojnic na dan.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna družba (Ivan Chicago) in Kanada
\$5.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 za štiri leta; na Chicago
in Ohio \$7.50 na leto, \$1.75 na pol leta; na Louisianu
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Člani oglasov po dopolnitvi—Kopije dopolniti in nesporne
člankov se ne vračajo. Kopije literarne vsebine (detrice, po
veti, drama, pesni itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštovno.

Advertising rates on agreement—Manuscripts of contribu-
tions and unedited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom
PROSVETA
1657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obkroju na primer (January 21, 1941), poleg valnega
linena na naslovni strani, da vam je v tem datumu potekla va-
števila. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Sužnost težakov na antracitu
Nanticoke, Pa.—Leta 1940 nam je prineslo precej sprememb. Po nekaterih krajih so se delavske razmere izboljšale, kakor je razvidno iz časopisja. Le na polju trdega premoga je še vedno slabo. Tukajšnji premogorovi že kakih 10 let zelo slabo obratujejo. Zadnjih par let imajo tak sistem, da v New Yorku odločijo, koliko premoga se bo produciralo prihodnji teden. Ta avtoriteta je "Anthracite Production Committee." Tedenska produkcija sedaj znaša 960,000 ton.

In dogaja se, da se pri velikih kompanijah, kjer producirajo veliko premoga, bolj slabo dela: tri do štiri dni na teden. V tej okolici je nekaj manjših kompanij, ki producirajo veliko manj na dan in zato tudi delajo večinoma vsak dan. Pri teh kompanijah se tudi bolje zasluzi kakor pri velikih. Slabše je so v rókah velikih pijavk, ki znajo delavca dobro izkoristiti.

Najslabše tukaj pa je velika razlika med rudarji, ki se dele v takozvane "majnarje" in "laborje." Majnarji imajo tudi vse orodje za delo. Labor je sedaj prav tako zaslužjen kakor je bil pred 30 leti. Takrat so majnarji laborjem sami plačevali, kolikor so hoteli, in tako se dela tudi danes. Edina razlika je danes v tem, da mora biti tudi majnar toliko časa v rovu kakor labor, kar pred dolgimi leti ni bilo. Pred 30 leti in pozneje so bili majnarji v rovu, izrtali po par lukenj in nastrelili premoga za pet ali šest vozicok, potem pa so šli domov. Svojemu laborju je naročil, da mora toliko in toliko vozicok naložiti in prej ne sme domov.

Tiste čase je bilo vsepolno "grinarjev" in so delali kot norci, zraven pa so se šli bali, da ne izgube dela, ako ne store tistega, kar jim je gospod majnar ukazal. Takrat je bil sistem, da je vsak majnar vzel za svojo laborja kogarkoli je sam hotel—danes imajo tudi bossi malo besede. Predno so šli majnarji domov, so laborjem tudi naročili, naj se na poti domov ustavijo v tem in tem salunu, da jim povedo, ako so vse tako napravili kakor jim je bilo naročeno, to je, če so naložili toliko vozicok kolikor jim je bilo ukazano. Ako je labor izvršil povelje, se je z veseljem ustavljal v salunu in izpolnil še drugo majnarjevo povelje; če prvega ni izvršil, pa tudi blizu saluna ni šel in v mnogih slučajih niti drugi dan na delo, ker je vedel, da zanj ni več dela in da bo majnar najel drugega laborja.

In majnarji so šli domov že ob 10. ali 11. dopoldne. Takoj popoldne so se začeli zbirati v salunih in popivati in se hvaliti med seboj, kdo ima boljše la-

borja. "Moj labor naredi vse, kar mu ukazem," se je hvalil ta, drugi pa: "Moj je pa s hudicem in noče narediti vsega, kar mu ukazem. Zato ga bom tudi odslovil in najel drugega, pa magari grem v New York po garnarja, ko bo drugi teden pristal šif."

Moram omeniti, da se ni to dogajalo samo med Slovenci, marveč še bolj med drugimi narodnostmi, posebej med Poljaki, Rusnjaki in Litvini, katerih je v teh krajih največ. Tak je bil pač sistem. Ko so laborji začeli prihajati domov z dela, so bili majnarji že večinoma natrikani. In majnarji so hoteli le take laborje, ki so imeli močne hrbte in tope možgani.

Tiste čase so majnarji sami plačevali svoje laborje, kolikor so pač hoteli. Pozneje je vse ta korupcija toliko spremenila, da je moral vsak majnar na 15. ali 30. v mesecu javiti bossu, koliko ima labor zasluženega. In tako je potem labor dobil svojo "pedo." Ko sem jaz prišel semkaj meseca marca 1. 1926, je bil še v veljavi sistem, da so majnarji sami najemali laborje, katere so sami hoteli. Takrat je labor dobil \$6.55 na dan, če je naložil predpisano število vozicok. Po nekaterih prostorih si moral naložiti štiri vozice, po drugih pet itd.

Mene je vzel za laborja neki Poljak po imenu Martin Gušak (sedaj že pod zemljo) in sem z njim delal par mesecev. On je prejel po \$160 do \$170 plača na dva tedna, jaz pa \$65 do \$70. Torej je majnar prejel kar \$100 več na dva tedna kakor jaz.

Omeniti tudi moram, da je bilo takrat majnarju odtegnjeno za laborjevo plačo \$5.83, 72c je pa kompanija doplačala, da je labor dobil \$6.55. Danes ni več tega. Pred kakimi 10 leti so začeli majnarji laborje zopet tako izkoristiti kakor so jih pred 30 leti: začeli so jim plačevati po dolarju od naloženega vozicka. In tako je bila seveda tudi kompanija vesela, ker ji ni bilo treba doplačati tistih 72c za vsak laborjev šif. Pomislite, koliko so si kompanije s tem prihranile. Ampak zraven so kompanije pričele pritiskati tudi majnarje. Od "mrtvega debla" jim niso hotele več plačevati kot je bilo prej v veljavi. In tako so bili potem tudi majnarji prizadeti kot so še danes z laborjem vred.

Vse to se je največ dogajalo pri Glen Alden Co., ki je ena največjih družb v prvem distriktu. Do leta 1930 smo plačevali unijske prispevke sami—dolar na mesec. Takrat se je tudi unija bolj brigala za nas rudarje in ni bilo toliko zastojnega dela kakor ga je od tedaj. Leta 1930 pa je vsemogočni diktator John L. Lewis pregovoril premogovne operatorje v New Yorku, da so

pristali na tako zvani "check-off". Kmalu potem smo opazili, da se naša UMWA noče več toliko boriti za nas kakor se je prej. In tako se je začel sistem, da sta morala majnar in labor delati skoraj za daro, in tako je še danes.

Leta 1932 se je začelo gibanje za novo unijo, ker se UMWA sploh ni več veliko brigala za nas; samo da so naši voditelji dobili od nas dolar na mesec, pa je bilo okej. In tako se je ustanovila nova unija pod imenom Anthracite Miners of Pennsylvania. Večina delavcev pri Glen Alden Co. se je pridružila novi uniji. Tako smo imeli v prvem distriktu dve uniji. Pri nekaterih rovih je imela večina stara, pri drugih nova unija. Če bi bili takrat imeli tako zvani delavski zakon in če bi delavci pri Glen Alden Co. imeli pravico do glasovanja, h kateri uniji hočejo spadati, ki bila gotova nova unija prišla na površje.

Takrat, ko smo imeli dve uniji, se je precej razlikovalo pri delu od prej ali sedaj. Bossi niso tako grdo postopali z nami kot se to godi sedaj. Sedaj so rudarji zopet čisto pod njihovo kontrolo in bossi delajo z njimi, kar hočejo. Laborji morajo zopet tako zastojati delati kakor so pred 30 leti. Majnar mu plača, kolikor mu sam hoče in pritožiti se ne more nikamor, ker unija je samo za njegov dolar na mesec. J. L. Lewis se sploh ne briga za delavce; ako bi se, bi ne bil pustil, da se je skoraj vsa rudarska unija združila v letih 1925 do 1930. Tako se je združila tudi rudarska plača od \$7.50 na dan do \$2.50 ali \$3.

Vse to se je zgodilo v naši svobodni deželi, ne v Rusiji ali Nemčiji. Za delavce skoraj ne more biti večje diktature kakor se dogaja povsod v Ameriki, kjer vlada industrijski fevdalizem, in na antracitu je ta v polnem klasaju. Ko delavec vpraša za večjo plačo ali za boljše delovne pogoje in varnostne ali zdravstvene ukrepe, si takoj—komunist, boljševik, radikalec in danes tudi petokolonec. Poglejmo samo malo v delavsko zgodovino, koliko delavcev in delavk je bilo pobitih, ustreljenih in zaprtih v zadnjih 30 letih, ko so šli na štrajk za večjo plačo in izboljšanje razmer. Državni kozaki in šerifovi deputiji so brutalno pobijali in pretepali to revno ljudstvo ob času štrajka.

Za vedno mi ostane v spominu leto 1935. Tu je zbolela neka stara ženska, h kateri je bila poklicana njena hči, stara okrog 50 let. Okrog treh zjutraj se je odpravila, da dobi zdravnika za svojo bolno mater. Državni kozaki so žele biti v naselbinu. Ko so videli to žensko, ki je bila namenjena k zdravniku, na ulici, so jo začeli pretepovati, ker so mislili, da tako zgodaj piketira. Začela jim je dopovedovati, da mora po zdravniku za svojo bolno mater, ali to ni nič pomagalo: kozaki so kar naprej udrihali po nji, da je nezavestna obežala.

To je torej naša "svoboda," o kateri nekateri tako kriče. In to ni bil edini slučaj. Takih primerov je bilo stotine in stotine. In ko človek prekoraci 40. ali 45. leto, zopet ni nobenega dela zanj, ker je prestar; do penzije pa ni šil upravičen, ako nisi 65 ali 70 let star. Kako naj torej živi 20 ali 25 let, ko ni zanj ne dela ne penzije?

Prihodnjič opišem o moji sreči leta 1940 in kako sva s tovarniškimi iskala delo v okolici Johnstowna.
Mike Ferlin, 447.

S pota
Tukaj v severni Minnesoti smo do sedaj imeli le nekaj dni precej mrzlih, drugače pa je mila zima. Kaj še pride, seveda ne vemo. O delu ne morem pohvalno poročati, ker je povsod pliskavo in mnogo tu rojenih mladeničev in deklet odhaja drugam.

Ker tudi sam nisem več mlad, grem na dalje potovanje, ko se malo ogreje. Sedaj se bavim s tem, da od časa do časa obiščem železno okrožje kakih 200 milj daleč, drugače sem pa v zadnjih štirih letih po predsednikih še vedno v St. Mary's Hospitalu v Duluthu. Sedaj z zelo izboljšanim zdravjem obiskujem rojake in rojakinje kot tudi druge prijatelje, ki pridejo sem zdraviti se. Slovencem prinašam slovenske liste, ki prihajajo sem brezplačno ali jih pošljejo prijatelji. Le A. S. je treba plačati, dasi je bil

Modrosti Benjaminina Franklina

Kdo je bil Benjamin Franklin, to ve vsak šolarček. Benjamin Franklin (1706 do 1790), znamenit ameriški državnik, soustanovitelj Združenih držav, izumitelj strelcovala. Manj pa nam je znano, da je bil tudi zelo plodovit in vseučni pisatelj. Zlasti njegov ljudski koledar "Poor Richard's Almanac" (Almanah ubogega Riharda), ki ga je izdal dolgo let pod psevdonimom: Richard Saurder, mu je pridobil ogromno popularnost in slavo. Ni je bilo takrat ameriške hiše brez tega koledarja. Ubogi Rihard je bil najbolj čitani pisatelj tiste dobe in hkratu modrijan, ki so na njegove navzorne ljudje prisegali, njegove izreke se na pamet in se po njih ravnali. "As Poor Richard says"—"Kakor pravi ubogi Rihard"—to je bilo kraljica, ki je šla od ust do ust.

Ubogi Rihard Benjaminina Franklina je postal sleherni stvar tako, kakor je, vselej je pravdo zadel, bil je glasnik zdrave človeške pameti, ki je imel globok pogled v bistvo sveta in v človeško naravo. Z istim užitkom kakor so brali ljudje pred skoraj dvesto leti, beremo danes mi te duhovite utrinke, ki dokazujejo, da je prava modrost brezčasovna, večnostna. Na podamo tu našim čitateljem majhno zbirko domislic ubogega Riharda iz njegovega koledarja leta 1757:

Kdor je sam vase zaljubljen, ta nima nobene tekmece.
Za največje zdravje nismo tako občutljivi, kakor smo za najmanjšo bolezen.
Nič se hitreje ne posuši, kakor solza.
Zlato se preizkusi v ognju, žena se preizkusi z zlatom, mož pa z ženi.

Ribe in obiski se v treh dneh usmradijo.
Noben človek ne pridiguje boljše kot mranja, ona pa ne reče ničesar.
Kjer je zakon brez ljubezni, tam je kmalu ljubezen brez zakona.

Kdo te je tolikokrat prevaral, kakor si samoga sebe prevaral?
Odprti oči očesa, kadar se ženiš,—potlej maraš pa oba zatlaniti.
Noben preprič ne bi dolgo trajal, če bi bil krivica samo na eni strani.

Kdor ne more prenesti strasti drugih ljudi, ta ne more obvladati lastnih.
Vsakdo hoče dolgo živeti, a nihče noče biti star.
Lenoba potuje tako počasi, da jo prehiti resočina.

Jezik se obrača vedno k bolnemu zobu.
Ljubezen, kašelj in dim se ne dajo dobiti skriti.
Današnji dan je učenec včerajšnjega dne.
Dobro storjeno, je bolje, kot dobro rečeno.
Volk požre tu in tam kako ovco, ljudje jih požro na tisoče.

Kakor moramo za vsako nemarno besedo plačati, tako moramo plačati za vsako nemarno molčanje.
Jezik je mehak in brez kosti, toda marsikdo njegov udarec je že ljudem zlomil hrbtenico.
Kolikokrat storimo dobro, darujemo Boga.
Čudno, da je človek, ki ima dovolj dovpija da napiše satiro, potem še tako nor, da obljubi Varuj se priložnosti, pa te bo Bog obvaroval greha!

Kdo je moder? Ki se od vsakogar učil. Kdo je mogočen? Ki se zna obvladati. Kdo je bogat? Kdor je zadovoljen. Kdo je to? Nihče!

Koristna pajčevina

Le malo ljudi bo znalo odgovoriti na vprašanje, kdaj je najboljši čas, da se "požanjajo" pajčevine. Le malo je namreč ljudi, ki sploh vedo, da se ti proizvedeni pajčje marijivne sploh pobirajo. Toda fini mehaniki, ki potrebujejo pajčevine za precizne znanstvene instrumente, lovijo pajke v jesenskih mesecih ter jih tri, štiri dni hranijo v škatlicah za galice. Potem odprejo takšno škatlico in spmolijo vanjo svinčnik. Pajek spleza na svinčnik kakor na lestvo, z njega se skuša spuščati na tla in za ta namen mora izdelati sereno nitko. Delavec navija to nit hitro na okvirju iz žice. En sam pajek mu more na ta način podariti kakšnih 100 m niti, potem ga možje pustijo.

Pajčevinske niti uporabljajo v finih instrumentih zato, ker se ne spreminjajo pod vplivom mraza, toplote ali vlage. To je za merilne in primerjalne priprave v teodolih, daljnogledih, mikroskopih itd. velikega pomena. Tako daje neznatna žuželka dragocen sestavni del preciznih instrumentov, za katerega tega kaže ni izumila enakovrednega tvoriva. A tem času, ko plavajo niti "babjega leta" ozračje, si fini mehaniki krijejo potrebo po pajčevini za vse leto.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 24. januarja 1921)

Domace vesti. V Canonsburgu, Pa., je došel Osvadec Knaus padel v šakaf vrele vode in opeklinami.
Delavske vesti. Število brezposelnih v Chicagu je naraslo na 90.000.
Inozemstvo. Grške čete v Anatoliji so begnile 80 milj pred rebelnimi Turki.
Sovjetska Rusija. Po Ameriki se vrši pregled cija za trgovino s sovjeti.

Demokracija na Angleškem

Pred nekaj dnevi so komunisti na Angleškem sklicali "ljudsko konvencijo," katera je bila v Londonu in katere se je udeležilo okrog 2200 ljudi. Toliko je menda danes v Angliji vseh komunistov in njihovih sopotnikov. Sicer so kričali, da zborovalec zastopajo dva milijona delavcev, ampak to je "za počet." Bilo je tiste vrste "zastopništvo," kakršnega poznamo tudi v Ameriki, kjer komunisti vsak čas potegnejo naivne voditelje teh ali onih organizacij za podpis, nato pa kriče, da je vse članstvo teh organizacij z njimi.

Kaj so pa zborovalci v Londonu hoteli, da so ardi največje krize, kar jih domni zgodovina Anglije, in z rizikom smrti od nacijskih bomb sklicali "ljudsko konvencijo"? Sklenili so, da je treba strmoglaviti sedanjo angleško vlado in na njeno mesto postaviti "ljudsko vlado" (to je komuniste), katera bo takoj stopila v stike z nemškimi ljudstvom in izposlovala pravičen mir.

Ali je vodja angleških komunistov Harry Pollitt pojasnil zborovalcem, da stiki z nemškimi ljudstvom pomenijo zvezo s Hitlerjem, pod čigar diktaturo se nahaja Nemčija in večji del vse Evrope? Ne, ni pojasnil tega. Ali je Pollitt pojasnil, da iskanje miru s Hitlerjem danes pomeni—mora pomeniti—kapitulacijo Anglije? Tudi tega ni pojasnil.

Ali ni to zanimivo? Še zanimivejše je pa to, da je to "ljudstvo" zborovalo v najlepšem miru in svobodi. Policija ni udrla v dvorano in ni zmetala delegatov v tovorne vagonce, da jih odpelje v koncentracijske logorje! (Kakor se dogaja v Berlinu!) In Harryju Pollittu ter ostalim voditeljem ni giljotina odrezala glave! (Kakor se pogostoma dogaja v Berlinu!) Faktično ni bilo niti enega policajca v bližini in angleška vlada je enostavno ignorirala vso stvar!

Milijoni delavcev na Angleškem, v katerih imenu je "ljudstvo" strmoglavljalo vlado in sklepalo mir s Hitlerjem, niso sploh vedeli za to zborovanje—in če bi tudi vedeli, se ne bi zmejnili, ker so danes preveč zaposleni z obrambo angleške demokracije, tiste demokracije, katera daje tudi angleškim komunistom pravico, da sredi vojne lahko zborujejo in gobezdajo največje stupidnosti!

Kljub temu bodo komunisti in njihovi sopotniki v Ameriki še nadalje govorili, da med Anglijo in nacijsko Nemčijo ni nobene razlike—da je vojna pokopala demokracijo na Angleškem—da Amerika ni v nevarnosti pred nobenim Hitlerjem, je pa v nevarnosti pred Rooseveltom, ki pokopava ameriško demokracijo kakor so angleški imperialisti pokopali demokracijo na Angleškem! Yes, prav tako bodo govorili!

Lewis še kontrolira CIO

Sredi zadnjega novembra, ko smo v Prosveti komentirali odstop Johna Lewisa od predsedništva CIO, smo zapisali, da je Lewis odstopil le na papirju, v resnici pa bo še nadalje držal kontrolo nad vodstvom Kongresa industrijskih unij. Philip Murray, novi predsednik, bo tako plesal kakor bo Lewis godel.

Pred nekaj dnevi smo v newyorškem New Leaderju čitali, da je res tako. Tam je rečeno: "Phil Murray je zadnji teden odkril, da je Big John (Lewis) še vedno vrhovna moč pri CIO. Murray je sklical sejo podpredsednikov z namenom, da CIO formulira novo stališče glede obrambe Združenih držav in materialne pomoči Angliji; Murray je skratka predlagal, da CIO izpremeni svoje prejšnje stališče in osvobi Rooseveltov program zunanje politike. Podpredsedniki niso ugovarjali in zaključeno je bilo, da se novo stališče CIO predloži eksekutivi. Predno je pa prišla seja eksekutivnega odbora, je eden podpredsednikov Joe Curran (predsednik unije mornarskih delavcev in žnani komunist) informiral Lewisa, kako in kaj. Tedaj je zagrmelo. Lewis je obvestil Murrayja, da pod nobenim pogojem ne bo stališče CIO glede obrambe izpremenjeno. Predlog za izpremembo stališča CIO do danes še ni bil predložen eksekutivi Kongresa industrijskih unij."
Gornje dokazuje, kdo je še zmerom "big boss" pri CIO. Phil Murray je lahko predsednik in vsi ostali odborniki so lahko odborniki, ki lahko sklenejo kakšno malenkost, kadar jim dovolji Big John...

Skupina ruskih mornaričnih kadetov na Rdečem trgu v Moskvi.

Novice iz starega kraja

Slovenije

de naglo naraščajo
Ljubljana, 7. novembra.—Spet vrstijo nalivi, obenem pa zaražuje kopni sneg po hribskih planinah. Mnogo vode se steka v naše potoke in reke in tako pretijo povodnji posameznih obvodnih pokrajinam. Skozi Ljubljano se vali precej močnejša naraščajoča, še bolj se je nabrekli Sava, ki je poplavlila precejšen obseg površin, trat in njiv.

Cesta od Zaloga proti Besnici preplavljena. Pod vodo so njeni sadovnjaki. Ker je tod še nekaj strniščin—poznih jesenskih pridelkov—so kmetje kar hitro prizadeti, ker ne morejo jih pod Zalogram in do Laz narašča Sava zasegla vso struno, se razlila čez travnike. Broji, ki vzdržujejo v Zasavju kmet, zaenkrat spet povodomor, kor izkazuje litjska vodomerpostaja, je Sava do večera našla za 2.20 m nad normalno, lavine pa so bile v zadnjih dneh izkazane z naslednjimi številki: 105, 185 in danes 185.

navaden primer
dega kleptomana
Brezice, 7. novembra.—Na temu pri Krškem so imeli očitni zadnje dni opravka s prirom kleptomanije, ki je med v pubertetni sicer pre-pogosta, podvigi videmskega nekoga mladoletnika pa ka- nekatero izredno zanimivo pisme, ki bi jih morali proučiti psihologi, medicinci in kriminalisti.

evljarskemu mojstru Stečiču, je zadnje čase neznan odnašal denar iz zaklenjene ne blagajne, pa tudi njegova da je večkrat potožila, da so manjkali manjši zneski. Zanimajta se oba ukvarjala v vprašanje, kdo bi bil neznan vlogec, ki so mu bile razmere v očitno dobro znane in ki je izvrševanju tatvin kazal ne- na pol smešna, na pol strašna nagnjenja. Kadarkoli je avil tatvino ali vlog, je na- ju dejanja zapustil listek s škim zagonetnim, pa včasih kakim grozečim napisom. to je nekoč opozoril svojo ž- s pretujo: Vrzi brezverca, če ne ti bo v kratkem hiša rela ali pa te čaka smrt! Po- no plat njegovega patološke- značaja pa odkriva svarilo, ki je ob neki priliki zapustil edil: Zapirajte vrata, ker se kam dajete ključ! Te be- je pričajo, da je mladi vlog- na dnu čisto dobre narave, je sam v sebi bojeval hud proti boleštni strasti, ki ga nala v greh. Sam je želel, da judje skrbneje zaklepali svo- metje pred njim, da ga ne bi jala prilika. Pri zadnjem mu je odnesel Stefančiču za 200 din gotovine iz ročne kajne, ki jo je nato prazno til pod oknom v delavnici in odprl, da bi domači mislili, se je tat skoznje priplazil. rav je v resnici lagodno pri- al in odhajal skoz vrata.

STRAHOVIT UBOJ
V GOSTILNI V NAKLEM
Kranj, 11. novembra.—V Naklem se je zgodil krvav zločin, ki je vzbudil po vsej okolici mnogo ogorčenja in obsojanja. Zalostni primer je tem bolj vreden obsojanja, ker je pred desetimi dnevi neki delavec oklad dva fanta in sicer nekoga kmet- skega sina in nekoga delavca. Sinočnji zločin je bil izvršen na prav zavratni način.

V gostilniški sobi v Naklem je sedela večja družba in si pač nihče ni mislil, da se bodo za- frkacije končale s krvjo in smr- tjo. S starejšimi ljudmi je sedel dva mizo 40-letni kmečki sin Alojzij Golob, doma s Police. Modroval je z očenci. Pri so- sedni mizi pa je sedel 32-letni zidar Vinko Lahovec iz Strah- nja in v njegovi družbi je bil neki čevljar, po rodu Hrvat. Lahovec je začel brez pravega po- voda dražiti Goloba. Povpraše- val ga je, kako je bilo, ko se je

je zažgala hiša
Kranj, 10. nov.—Te dni se pojavil ogenj na zidnici pod- nika Sluge Petra v Cesti nad škim, ki sam na sebi ne bi dal toliko govorice, če ne bi za požig iz maščevalnice tega pa ima še svojo tra- dično stran: požigalka je v hotelu izvršila samomor s kom v Savo, a si je v hlad- savskih valovih v zadnjem toku premislila. Zalostni zločin se je odigral takole: Med zakončema Slugovima je v zadnjih letih vladalo nesoglas- kajti žena Ana je prisno po-

moral legitimirati zaradi nepre- vidne vožnje in ali je moral kot rezervni oficir pred orožniki stati mirno. Lojze Golob je nam- reč imel maturo in še trgovsko šolo, postal je rezervni častnik, vendar se je po končanem šola- nju posvetil kmetovanju. Golo- bu je bilo zafrkavanja dovolj in sta se z Lahovcem spoprijela. Golob je širokoustneža krep- ko poprijel in ga posadil nazaj na sedež, rekoč, naj bo kar mi- ren.

Ze je kazalo, da je neljuba za- deva rešena. Golob in Lahovec sta se pobotala in si celo segla v roke. Ko pa je Vinko Lahovec kmalu nato zapustil gostilniško sobo, je njegov pajdaš kakor zlobni Mefisto stopil za njim. V veži mu je stisnil v roke stit- let in ga nahujakal, naj kar ob- računa z Golobom. Lahovec ni bilo treba tega dvakrat reči. Z nožem se je vrnil v gostilno. Spet je začel Goloba zafrkavati in preden sta se vnovič spopri- jela, je Lahovec dvakrat vsekal Goloba v grlo in tretjič v glavo. Ze prvi zamah v grlo je bil smrtonosen. Golob je napravil samo še dva koraka, nakar se je zgrudil in izdihnil. V splošni zmedbi sta Lahovec in njegov pajdaš izginila v noč. Toda orožniki so takoj šli na lov. Hr- vatskega čevljarja so kmalu aretirali. Po daljšem oklevanju je priznal, da se je Lahovec šel skrit k svojemu dekletu, kjer so ga danes res tudi našli in odgna- li v Kranj.

Gradnja ceste iz Kanade v Alasko
Kongresnik priporoča pogajanja
Washington, D. C., 23. jan.—Kongresnik Andrew Edmiston, demokrat iz Virginije, je sveto- val, naj se Amerika prične pogajati z Veliko Britanijo glede gradnje militaristične ceste preko Kanade v Alasko. V zameno za dovoljenje gradnje te ceste naj bi Amerika zalagala Angli- jo z orožjem, strelivom in boj- nim materialom.

Edmiston je član zbornične- ga odseka za vojaške zadeve. V razgovoru z reporterji je dejal, da njegovo sugestijo podpira Sam Rayburn, predsednik nižje kongresne zbornice.

“Ako bi Amerika imela tako cesto, bi lahko poslala vojaške čete v Alasko z vso potrebno opremo v kratkem času, če bi to zahtevala potreba,” je rekel kongresnik. “Poleg ceste bi mo- rala Amerika zgraditi tudi let- alska oporišča.”

Vprašanje gradnje ceste preko Kanade v Alasko je na površ- ju že mnogo let. Sedanja napeta mednarodna situacija je potis- nila to vprašanje v ospredje. Mednarodna gestna komisija, kateri načeluje kongresnik War- ren G. Magnuson, demokrat iz Washingtona, je sklicala konfe- renco, na kateri bo razprava o izvedbi načrta. Strokovnjaki pravijo, da bi gradnja projekta stala \$25,000,000.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

kracijo, pa naj je bilo l. 1917 ali zdaj.
Dne 11. januarja letos so uni- je iz tovarn International Har- vester Co. imele skupni sesta- nek, na katerem so se izrekle za stavko, ako družba ne ugodni na- šim zahtevam, ki niso pretirane. Zahteve so: uposlitev vseh de- lavcev s staro plačo, ki so bili odslovljeni radi unijskih aktiv- nosti; minimalna plača 75c na uro; starostne pravice, tako da delavec ne izgubi na pravicah, ako je bolan ali začasno odslov- ljen; odprava dela od kosa in priznanje naše unije v vseh to- varnah, kjer ima kompanija svo- računa z Golobom. Lahovec ni bilo treba tega dvakrat reči. Z nožem se je vrnil v gostilno. Spet je začel Goloba zafrkavati in preden sta se vnovič spopri- jela, je Lahovec dvakrat vsekal Goloba v grlo in tretjič v glavo. Ze prvi zamah v grlo je bil smrtonosen. Golob je napravil samo še dva koraka, nakar se je zgrudil in izdihnil. V splošni zmedbi sta Lahovec in njegov pajdaš izginila v noč. Toda orožniki so takoj šli na lov. Hr- vatskega čevljarja so kmalu aretirali. Po daljšem oklevanju je priznal, da se je Lahovec šel skrit k svojemu dekletu, kjer so ga danes res tudi našli in odgna- li v Kranj.

“We want to acquaint you with a condition in plants of IHC that is direct cause of un- rest on part of workers. Charges of company unionism were filed against Harvester 1937, again 1939. The NLRB after many months of stalling convened hearings in case June 1939. In- termediate report was finally forthcoming May 1, 1940, find- ings Company guilty fostering company unions. Further oral arguments were heard in Wash- ington, September 5 1940. Now is January 1941 and workers of IHC still waiting for law to take its course.”

“Workers in all plants think in following manner: They hailed NLRA as piece of legisla- tion for workers. However, in view of fact this very Act being used against them in their ef- fort to gain for almost four years, they have come to the fol- lowing conclusion: That if there is any labor dispute in IHC sys- tem it will flow directly from red tape thrown in path of work- ers and responsibility for such unrest will have to be assumed by the NLRB. Unless something is forthcoming immediately our Union cannot be held responsi- ble for whatever happens. Six plants covering 25,000 workers now ready to move. Immediate answer to this wire imperative.”

Enak telegram je bil poslan tudi predsedniku Rooseveltu. Odgovori so prišli, a niso zado- voljivi, in ako jih bomo upošte- vali, bomo še čakali. Ako druž- bi rezultat ni po volji, gre lahko na sodišče in bo zopet vzelo dve ali tri leta. Med tem časom se pa družba lahko maščuje z od- slovitvijo aktivnih unionistov in z drugimi škjanami in konec bo ta, da ne bo ne te ne druge uni- je, ker ubita bo hrbenica in de- lo za unijo. Večina delavcev v tovarnah se tega tudi zaveda in hoče akcije, tudi štrajka, ako bo potreben, če preprav nas kdo bli- ta, da smo postali zavezniki Hit- lerja, Mussolinija in Stalina.

Organizirano delavstvo danes moče biti daritveno jagnje, kot je bilo v zadnji vojni. V zadnji vojni je bil storjen sporazum med organiziranim delavstvom in vlado, da ne bo stavk za časa vojne. In ta sporazum se je brdko maščeval nad delavci ta- koj po vojni z zloglasno Palmer- jevo persekucijo “rdečkarjev” in “openšapsarsko” kampanjo. Nekaterim je to še v spominu.

Kongresnik Hattom W. Summers, načelnik zborničnega ju- stičnega odseka.

čepav jih je že precej pozabilo, kaj se je godilo v zadnji vojni na račun—demokracije.
Justin Saltz, 131.

Na glavo postavljen svet

Lloydell, Pa.—Kaj smo storili v prošlem letu v korist našega društva, jednote ali samega se- be? Ne veliko. Kadar je treba nastopiti skupno za obrambo ali korist kakane stvari, takrat si skočimo v lase. Namesto da bi se vzajemno branili, se najraje lasamo med seboj, kar nas cepi in uničuje, kakor da bi ne bili člani istega društva ali istega naroda.

Med delavci je že tako: kakor hitro se kdo počuti nekoliko bolj zmoglega, že prezira svojega to- variša in se mu odtujuje, name- sto da bi še z večjo vneto delal za skupni dobrobit. Saj je ven- dar delavec, ki vzdržuje vse, da- je svoje težko prislužene cente zato in ono, podpira razne usta- nove in zasebna podjetja. Vzlie temu pa ni nikdar deležen pri- znanja. Gorje mu, ako napravi majhno napako, dočim smo pri drugih bolj popustljivi ali njih napake celo zakrivamo. Tako ne sme več naprej, ako hočemo kaj doseči in priti do združenja.

Enako je tudi po svetu. Vsa- ko leto je huje. Ni ga odrešeni- ka in ga tudi ne bo, dokler se ne bo svet spametoval in dvignil proti diktatorjem. Groza obhaja človeka, ko čita v časopisju o strahotah, ki se dogajajo na dru- gi strani oceana. Vsa Evropa je ena sama fronta. Ne padajo sa- mo vojaki, kakor v zadnji vojni, marveč bombe iz letal sipajo smrt na vse prebivalce, tudi med otroke, žene in starčke. Učijo jih, da se borijo in umirajo za boga in domovino. (Tako sem bil v zadnji vojni tudi sam na- učen, dokler nisem prišel k spo- znanju.) V resnici pa umirajo, trpijo in stradajo le za par izko- riščevalcev in trinogov, ki hoče- jo potepati demokracijo in pod- jarmiti vse narode in jih zasu- njiti kot v starih časih.

Kdo je temu kriv in kdo to podpira v večini? Lahko rečem, da v veliki meri duhovščina, ki blagoslavlja orožje in uč verno, naj bodo ponižni in podlož- ni višjim, da zaslužijo nebesa po smrti. S tem pomagajo potjska- ti narode v propast in smrt. Pripravljani so se udinjati vsa- kemu trinogu, pa bil Hitler, Mussolini, Stalin, Franko ali kdorkoli. Na milijone ljudi je brez strehe in trpe silno revšči- ni in pomanjkanje.

In komu je ta morija v čast? Siromaku že ne, ker ta se bojuje le proti samemu sebi. Bodimo na straži, da tudi nas ne zadene ena- ka usoda. Tu smo še več ali manj svobodni in nikdo nas ne preganja, ako smo zmerni in spoštujemo zakone. Na naših mi- zah še ni pomanjkanja. Resnica je, da bi lahko več dosegli in tu- di bomo, če bomo skupno delo- vali v vseh stvareh, ki se tičejo našega in splošnega blagostanja. Kar se dela v teh krajih tiče, se ni vredno pohvaliti. Družba, ki je pred par leti bankrotirala in nam ostala dolžna en mesec zaslužka, se nič ne zmeni, da bi nam dala, kar je po vseh pravi- cah našega. Druga družba J. C. C. obratuje le rov št. 4, toda vse z modernimi stroji. Pred polo- mom je bilo v njem uposlenih do 300 rudarjev, sedaj pa okoli sto. Dva premogovnika sta še vedno zaprta in izgleda, da bosta za vedno. Delavci so se razkropili na vse strani za zaslužkom. Se- veda, nekaj jih je še uposlenih pri cesarskem delu, kakor dru- god po Ameriki.

Ralph Jerman, 60.

Slovenska Narodna Podporni Jedinota

2857-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠVALNI ODBOR:

Vincent Celnak, predsednik.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradich, pomoč. taj.2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vezirich, gl. blaginjski.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Melik, uredeč. glasila.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrič, prvi podpredsednik.....704 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bulka, drugi podpredsednik.....1828 N. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Postby, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 227, Strassburg, Pa.
Camillus Karnik, drugi distriktni podpredsednik.....2587 W. 43th St., Cleveland, Ohio
John Klancak, tretji distriktni podpredsednik.....145 Prospect St., Oakley, Ill.
Edward Tomasi, četrti distriktni podpredsednik.....823 W. 7th St., Waukegan, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....253 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Celnak.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vezirich.....2857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Gill.....231 E. Prospect Ave., Chicago, Ill.
Donald J. Lotrich.....1227 S. Tremont Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan.....1408 E. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POBOTOJNI ODBOR:

John Gorick, predsednik.....614 W. Ray St., Springfield, Ill.
Frank Barbič.....19311 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Rhaler.....Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratich.....318 Toner St., Luzerne, Pa.
John Trešaj.....Box 257, Strassburg, Pa.

NADEŽNI ODBOR:

Frank Zeitz, predsednik.....2281 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malaj.....25 Westchase Ave., Park, Illinois
Milan Medvedich.....12280 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Porazdelitev mandatov

Nekatere države dobijo več poslancev, druge pa manj, ali skupno število poslancev ostane isto

Objava podatkov o prebivalstvu po zadnjem ljudskem šte- tju — 131,669,275 za vso deželo — naznanja novo porazdelitev— reapportionment — mandatov v poslanski zbornici (House of Representatives).

Po formuli, po kateri se ravna zastopstvo v zbornici, bo v pri- hodnjih desetih letih California imela tri mandate več in po enega več sledeče države: Arizona, Florida, Michigan, New Mexico, North Carolina, Oregon in Tennessee. Države, ki bodo izgubile po enega poslanca so: Arkansas, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Massachusetts, Nebraska, Ohio, Oklahoma in Pennsylvania. Kar se tiče senata, ni seveda nikake spremembe, kajti po ustavi vsaka država ima po dva senatorja brez ozira na prebivalstvo.

Formula, ki določa, koliko kongresnikov naj ima vsaka država, začneja a skupnim prebival- stvom. Najprej se odšteje prebival- vstvo distrikta Columbia, ki ni- ma direktnega zastopstva v kongresu, nato od skupnega šte- vilja prebivalstva vse dežele in o- stanek se deli po 435, kar je sku- pno število kongresnikov po se- danjem zakonu. Tako dobimo po novem ljudskem številju kvocijent 301,163, namreč po enega po- slanca na vsakih 301,163 ljudi. Koliko mandatov naj vsaka po- samezna država ima, se potem enostavno dobi tako, da se njeno prebivalstvo deli a številom 301- 163. Ako po delitvi ostane še več kot polovica od 301,163, more dotična država dobiti še enega poslanca. Vsaka država pa mora imeti vsaj enega poslanca. Tako ima Nevada a prebivalstvom 110,247 vendarle enega kongres- nika.

Sedanja metoda za porazdeli- tev mandatov po državah je bila ustakonjena l. 1929 in določa avtomatično “reapportionment” 435 mandatov v zbornici po vsa- kem desetletnem ljudskem šte- tju.

Pred tem zakonom so bile po- prepj vedno burne borbe v kong- resu, ker so se one države, ki bi morale izgubiti kak sedež, trdno branile proti novi porazdelitvi. Stari zakon se je sicer tudi na- slanjal na ljudsko štetje ali je prepuščal kongresu, da določi, koliko poslancev naj ima vsaka država. Izvirno ni smelo število kongresnikov presegati po ene- ga na vsakih 30,000 ljudi, ali ta omejitev je bila uvedena, ko je dežela imela le 2,500,000 prebi- valcev. Kakor je prebivalstvo na- raščalo, tako se je od časa do časa povečalo število mandatov. Po navadi je vsaka država odbrala ono število mandatov, ki jih

je že imela, pa so dali več man- datov onim državam, ki so imele večji porastek prebivalstva. Končno se je po mnogih debatah uzakonila sedanja postava, ki do- loča avtomatično porazdelitev, tako da nekatere države utegne- jo izgubiti, druge pa dobiti več mandatov, dočim skupno število poslancev ostane isto.

Common Council—FLIS.

Nemški vojni ujetniki dospeli v Kanado

Neka kanadska luka, 23. jan.—Več sto nemških vojnih ujet- nikov je večraj dospelo v Kan- ado. Med temi je tudi letalec, ki se je udeležil napadov na Ang- lijo in civilne vojne v Španiji na strani fašistov. Njegovo ime ni bilo objavljeno, toda tu pravi- jo, da je v bitkah sestrelil ve- liko število bojnih letal.

Tisoč ameriških vojakov v Novifundlandiji

New York, 23. jan.—Tisoč ameriških vojakov se nahaja v Novifundlandiji, kjer bo zgraje- na letalska in pomorska baza. To naznanilo je objavil L. E. Emerson, obrambni komisar za Novofundlandijo.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Pueblo, Colo., Fr. P.: Vest, ki jo omejaš, je bila posneta iz dru- gega lista.

Listen to
PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST
Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.
STATION WHIP
1480 kilocycles
(First Station on Your Dial)
Featuring a program of Yugoslav Folk Music

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice in člani, ki jih društva izvolijo v to svrha. Naši nastavljeni lokalni in potovalni zastopniki za določene okraje so:

Louis Barbarich, za Milwaukee, Wis. in okolice.
Anton Jančovich, za Cleveland, Ohio in okolice.
Andrej Pirtz iz Ely, Minn., za drža- vo Minnesota.
Frank Klun iz Chisholm, Minn., za Chisholm in okolice.
Frank Cvetan iz Tire Hill, Pa., za vso srednje-vzhodno Penns.
Anton Zornik iz Hermine, Pa., za vso zapadno Pennsylvanijo.
Joe Peterel iz Liberty, Pa., za za- padno Penns.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svojo naročni- no direktno listu

PROSVETA

2857 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V blagi spomin tretje obletnice smrti dragega soproga in očeta
Pavla Zupancica
kateri je preminel 24. januarja 1938.
Dragi soprog in oče, zapustil si nas nepričakovano in odšel od nas za vedno. Zalostnega srca se Tebe spominjamo ko počivaj v hladni zemlji. Zelena odeja in sveče cvetlice v sezoni krajsjo Tvoj grob. Počivaj v miru.
Zaljubljeni ostali: TEREZIJA ZUPANČIČ, sopruga; FRANK, sin in MARY omožena-KASTELIC, hči. Delmont, Pa.

Člani oddelka strojnih pušk federalne mornarice se veščajo v streljanju pri San Diego, Cal.

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

EMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

A s ceste ga je zaklical glas: "Ohe, Weiss, poslušajte!"

Spodaj je našel gospoda Delaherche, ki je tudi hotel spati v svoji barvarnici, veliki pečni zgradbi, tiščeci se Weissove hiše. Delavec, kajpada, so bili vsi zbežali skozi gozdove v Belgijo, in kot varuhinja tovarne je ostala le vratarnica, zidarjeva vdova, Francoise Quitard po imenu. Tudi ona, ki se je tresla in je bila vsa prepadena, bi bila rada šla za drugimi, da ni imela svojega dečka, malega Charlesa, desetletnega fantička, ki je bil tako težko bolan za legarjem, da ga ni bilo mogoče spraviti od tod.

"Veste kaj," je ponovil Delaherche, "čujte, lepo se začneta... Najpomembnejše bi bilo, da se takoj vrneva v Sedan."

Weiss je bil z gotovostjo obljubil ženi, da odide iz Bazeillesa, če pride resna nevarnost, in je imel tudi trden namen držati svojo obljubo. Toda to je bil šele topniški boj na veliko razdaljo, nekoliko negotov ob tem megljenem jutranjem polurniku.

"Počakajva, kaj hudiča," je odgovoril, "saj se nama ne mudi tako strašno."

Sicer pa je bila Delahercheva radovednost tako živahna, tako razburjena, da je postal pri tem ves hraber. Priprave za obrambo so ga tako zanimale, da niti ni zatislil očesa. General Lebrun, poveljnik 12. armadnega zbora, je bil prejel vest, da ga z rano zoro napadejo, in je porabil noč, da se utrdi v Bazeillesu, čigar zavzete je imel po svojem povelju za vsako ceno preprečiti. Barikade so zapirale vozno cesto in ulice, vsaka hiša je imela posadko nekoliko mož, vsaka uličica, vsak vrt je bil izpremenjen v trdnjavo. In že od tretje ure, v črni noči, so bile čete, zbujene brez najmanjšega šuma, na svojih bojnih postojankah, s sveže namazanimi chassopotkami in s predpisanimi devetdesetimi patronami v torbi. Zato tudi prvi strel sovražnih topov ni presenetil nikogar, in francoske baterije, ki so se bile postavile zadaj, med Balanom in Bazeillesom, so takoj pričele odgovarjati streljanju, da pokažejo, da so tu, in so na slepo srečo streljale v meglo.

"Ali veste," je povzel Delaherche, "da bodo barvarnice srdito branili?... Cel oddelek imam, pridite si pogledat."

Zares je bilo tam postavljenih nekaj nad štirideset mož mornariške pehote, na čelu jim poročnik, visok, plavolas, še zelo mlad človek z odločnim, trmastim obrazom. Ze so se bili njegovi ljudje polastili poslopja; nekateri so rezali strelnice v naoknice, ki so se v prvem nadstropju odpirale na cesto, a drugi so izsekavali nizki zid okrog dvorišča, ki je gledal na travniško za poslopjem.

Sredi tega dvorišča sta Delaherche in Weiss našla poročnika, ki je ogledal naokrog in se trudil razbrati dalje v jutranji megli.

"Prokleta megla," je zamrmral. "Tipaje se vendar ne moremo biti."

Nato, po premolku, je nadaljeval brez pravega prehoda.

"Kakšnega dne pa smo pravzaprav danes?"

"Petek je," de Weiss.

"Petek, saj res... Vrag naj me vzame! Človek živi, da ne ve kako, kakor da bi sploh ne bilo več tega sveta!"

Ta hip pa je med gromom topov, ki ni maral več utihniti, izbruhnil tik ob robu travnikov živahen ogenj pušk, pet do šeststo metrov od tistega kraja. In zgodilo se je kakor v gledišču: sonce je vstalo, hlapovi Meuse so se razleteli kakor cunje drobnega mušljina in modro nebo se je odkrilo v neomadeževani vedrosti. Bilo je krásno jutro čudovitega poletnega dne.

"Ah," je vzkliknil Delaherche, "čez železniški most gredo, le poglejte, kako se skušajo pomikati ob železniškem nasipu... Budalost je bila, da niso razstrelili mostu!"

Poročnik je zamahnil v nemem srdu. "Prostori za mine so bili nabiti," je pripovedoval, "toda naši so jih sinoči po štiriurnem boju za most pozabili zapaliti. Pa to je le naša sreča," je dejal s svojim kratkim glasom.

Weiss je gledal ter se skušal razpoznati. Francoise so zavzeli v Bazeillesu zelo trdno postojanko. Vas ležeča na obeh straneh Douzyske ceste, je nadvladovala ravnino; cesta je bila samo ta edina, ki se je obračala na levo in šla mimo gradu, dočim se je druga cesta na desni, ki je vodila do železniškega mostu, odcepila na trgu pred cerkvijo. Nemci so morali torej preko travnikov in njiv, katerih žirne, nezakrite ploskve so mejile ob železniški nasip. Spričo njih dobro znane previdnosti se je zdelo malo verjetno, da pride pravi napad od te strani. Vzlic temu pa so po mostu vemer prihajale goste mase, vzlic mesarstvu, ki so ga delali med njihovimi vrstami krogljemeti, postavljeni ob vhodu Bazeillesa. In tisti, ki so bili na tej strani, so se metali nemudoma kot strelci med vrbove; vedno iznova so se tvorile kolone in šle naprej. Od tiste strani je prihajal naraščajoči ogenj pušk.

"Glejte," je opozoril Weiss, "Bavarci so dobro razločim njihove šlema z gosenicami."

A dozdevalo se mu je, da se druge kolone, napoli skrite, za železniško progo, pomikajo proti njihovi desnici, skušajo doseči daljna drevesa, da se nato v poševni smeri vržejo na Bazeilles. Če bi se jim na ta način posrečilo zavarovati se v Montvillierskem parku, bi mogli vas zavzeti. Tako mu je govorilo naglo in nejasno čustvo, ki pa je spet umolknilo, ko je postal napad od spredaj silnejši.

Nenadoma se je bil obrnil proti Floinskim gričem, ki so se videli na severu nad mestom Sedan. Tam je neka baterija baš, pričlenjala ogenj, bliski so se dvigali k jasnemu soncu, in pokanje se je razločno slišalo do njih. Ura je utegnila biti pet.

"Da," je zamrmral, "ples bo po vseh pravilih."

Poročnik mornariške pehote, ki se je tudi oziral, je dejal z gesto popolne gotovosti: "O, Bazeilles je najvažnejša točka. Tu se odloči usoda bitke."

"Ali menite," je vzkliknil Weiss.

"Ni dvoma. To je gotovo tudi misel maršalova, ki nam je prišel ponoči povedat, da naj se damo pobiti do zadnjega moža, preden pustimo vas sovražniku."

Weiss je zmajal z glavo in se ozrl po obzorju naokoli. Nato je dejal z zastajajočim glasom, kakor da govori sam s seboj: "Ne, ne, one! Ne, to ni tisto... Bojim se druge reči, da, pa si ne upam reči za gotovo..."

In molčal je. Samo roke je odprl, kakor dvoje čeljusti primaža. In obrnjen proti severu je udaril z dlanjo ob dlan, kakor da so se čeljusti primaža nenadoma zaprle.

Ze od sinočnjega večera ga je navdajal ta strah, njega, ki je poznal okolico in si je bil raztolmačil premikanje obeh armad. In še to uro, zdaj, ko se je širila prostrana ravnina v jasni luči, so se njegovi pogledi zopet obračali proti gričevju na levem bregu, koder je ves dan in vso noč črnelo mravljiniče mrgolenje nemških čet. Na desno od Remillyja je streljala baterija; toda tista, ki so njene krogle pričlenjale zadevati, se je bila postavila pri Pont Maugisu na bregu reke.

(Dalje prihodnjic)

zdej barva njenega obraza malo manj živa. Odprl je. Bilo ji je bolje. Potem je stopila k oknu. Častnik ni videl, kako je potegnila iz nedrja robček, ki je par trenutkov vihral v vetru, in kako se je zdej oni sivi avto približal vlaku na sto metrov. Videl je le, da je zdej barva njenega obraza bolj živa. Dal ji je je veter. Toda kljub temu je omahnila nazaj na sedež. Zaprla je oči in začela:

"Vode!"

Častnik je skočil in izginil na hodniku.

Tedaj so se naivne oči, sinje ko spominčice, odprle. V njih ni bila več ne naivnosti ne neizkušnosti. Odločnost se je zasvetila v njih. Silva je planila kvišku, z eno roko obrnila kluko na vratih kupeja in jih tako zaklenila, z drugo pa potegnila čeznje zaveso. Potem je skočila z gibčnostjo mačke k oknu, potegnila za zaslon zavoro in vzela torbo v roke. Vlak se je sunkoma ustavil. Njen kovčeg je padel s police. Ona se ni niti ozrla nanj. Skočila je skozi okno. Avto se je pod njim že ustavil in črnobradec je že odprl vrata. Vohunka je smuknila v voz, potem pa je avto planil naprej kakor puščica s tetive. Brzovlak je ostal daleč zadaj.

V avtomobilu se je rjavolaska počasi spreminjala v plavolasko, kar je, gredoč rečeno, bila tudi po prirodi. Potem je menjala obleko si pordecila ustnice ter naprasha obraz. Zdej je ne bi bil spoznal niti lastni zaročenec, če ga je imela. Grof je medtem snel lasuljo, brke in brado, a šofer je dal največje mogoče brzino. Brzovlak so že izgubili iz oči. Morda še niti z mesta ni krenil. Grof je razvil karto in vele šoferju: "Na prvem križišču levo!"

Častnik je bil natočil kozarec vode. V tem trenutku se je vlak ustavil. Čaka mu je padla iz roke. Mrzlo ga je spreletelo. Planil je k svojemu oddelku. Bil je zaklenjen, a na vratih zavesa. Udarih je s pestjo po steklu, iztegnil skozi nastalo odprtino roko in obrnil kljuko. V enem skoku je bil pri oknu. Na cesti je bil en sam avto, tam daleč spredaj, ki se je oddaljeval z dirkalno brzino. Stisnil je pesti in gledal za njim. Streslo ga je. Spomnil se je svoje zaročenke Brigitte, spomnil se je svoje stare osivele matere, ki ji je bil v edino oporo, spomnil se je svoje kariere. Danes, jutri bi moral priti naredba o njegovem povišanju v kapetana I. stopnje. Stisnil je zobe, mišice na licu so se mu napele, čeljustne kosti so izstopile. Potegnil je revolver iz toka. S palcem je obrnil mali varnostni zapirak, kazalec je položil na petelina in počasi dvignil roko k sencem.

Ni videl, da ga nekdo opazuje skozi odprta vrata kupeja. Ni čutil trdih, jeklenih oči, ki so spremljale vsak njegov gib. Pritisnil je. V tem trenutku mu je revolver zletel iz rok. Kroglja se je zarila v podblazinjini sedež. Tam, kjer je predrla blago, je ostala majhna, temna točka. Z zgornjim delom telesa se je počasi obrnil, kakor da se prebujajo iz sanj. Njegov pogled se je srečal z onim iz jeklenih oči. Zdrznil se je in se zavedel. Na rokav je začutil ledeni dotik jekla: sponje. Iz oči mu je padla solza... Pred njim je ostal agent iz Scotland Yarda...

Potem ko ga je uklenil, je agent odprl kovčeg, ki ga je pustila vohunka. V njem je bil časopisni papir in opeka. Potem je poslal brezlične brzovjavke na vse strani. Častnik je dal opis dekleta, črnobračca pa je agent, ki je spremljal vlak, videl že na odhodni postaji. Poslali so za njima tiralice na vse strani. Policija je po številki ugotovila lastnika avtomobila. Bil je iz ministrstva prometa in je že teden dni imel avto v popravilu.

VRHNJA PLAST

Boss delavcu: "Želim, da pričnete z gibanjem za podaljšanje delovnika v interesu narodne obrambe."

"Naprej!"

Marko mračno nabere zopet ista oseba, blagajnik. "Ti si blagajnik?"

"Da."

"Ali bi mogel...?"

"Ne... Pridi drugič... drugih sam ne morem..."

"Ampak blagajnik si, naščas predsednika in delovodja Saj bi mogel. Kaj?"

"Niti govora, brate! Jaz kar tako... sprejemam stranki Nikogar ni, ki bi podpisal, mi vendar in nikar ne silim..."

Ko je Marko stopil spet na hodnik, je potegnil ruse brkove, debelo pljunil ter stopil občinškega urada.

Na poti proti domu svoje znanca, ki so bili zasedeni na občinski urad.

"Kam, če Bog da," jih vpraša. "Na občino..."

"Vse zaman, dragi moj!"

"Kaj?"

"Blagajnik je sam... prav za prav vse: blagajnik predsednik in delovodja. Če je ta naša administracija, več oseb, je strašno zavajajoče je ena sama oseba, nas varuj sam Bog!"

"Saj sami veste... Nekaj biža sem jim nesel za darilo bi mi rubežna komisija segla onega gozda... Pa sem mo' dan izgubil."

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in list Prosveta za koristi, ter agitacije svojih družin in članov za propagando svojih idej. Pa ne za propagando drugih organizacij. Vsaka organizacija običajno svoje glasilo. Torej vsi člani in naznanila drugih političnih organizacij in njih družin se ne pošiljajo listu Prosveta.

Občinska administracija

Jakša Kušan

Občinska uprava v vasi Pečina ni preobložena z delom. Radi tega je težko najti zbrane vse moške in funkcionarje. Kaj bi neki vedno sedeli in čakali; najraje počaka delo.

Predsednik občine je na priliki odšel na lov, delovodja pa na semenj. Saj imata vendar tudi ta dva pravico, da se pobrigata za svoje zasebne zadeve, kajne?

Prvega in drugega je nadomestoval občinski blagajnik, mož prijetne zunanosti, boječ in skrajno previden. V blagajni sicer nima denarja, pač pa bonde in obveznice občinskih mož, nekaj komadov celo od nekega moža s sreza.

Zaključil je blagajno in se udobno zleknil v star fotelj, ki ga je občinska uprava zaplenila nekemu potujočemu cirkusu, ki ni mogel plačati občinskih škaf. Prižgal si je cigaro in nervozno odganjal muhe, ki bi sicer sedale na nos predsedniku, če bi ne bil odšel na lov.

Trk... trk.

Kmet Marko Dokič se je dodobra odkašljaval, šele nato je stopil v predsednikovo sobo. Pobito se je postavil pred blagajnika ter ga boječe gledal.

"Predsednika ni?"

"Ni."

"Jaz bi rad..."

"Pridi drugič... Da, jaz ga nadomeščam, toda bolje je..."

"Ne more?"

"Ne, ne more!"

Marko je stopil na hodnik. Podrsal z opankami, se spet izkašljaval ter potkal na vrata; kjer je visela tablica "Delovodja".

Ker je bila ta soba zvezana z vmesnimi vrati s sobo predsednika, je blagajnik skočil v sobo delovodje, sedel in poklical: "Naprej!"

Marko je debelo gledal. "Delovodja?"

"Ga ni... Jaz ga nadomeščam."

"Znabiti bi ti mogel..."

"Ni mogoče... Pridi drugič."

"Veš..."

"Vem, toda ne morem."

In Marko je spet kašljal po hodniku ter si popravljaval svoje ruse brke. Na tretjih vratih je visela tablica "Blagajnik".

Trk... trk.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila CHICAGO, ILL.

Gojenka deklishega internata

France Lobodika

Na glavnem kolodvoru angleškega vele mesta je bil brzovlak pripravljen na odhod. V zadnjih minutah je prišel po peronu visok mož z usnjato torbo za akte pod pazduho. Bil je v civilni obleki, ostre kretnje, ravna hoja in trd korak pa so bili znamenja, da je mož vajen nositi uniformo. Stopil je naravnost k vlaku, ne da bi bil pogledal na levo ali desno, in se povzpeli v oddelek prvega razreda.

V istem času sta stala na osamljenem delu perona črnobradec in vitka brunetka. Dama je stopila na vlak, črnobradec ji je ponel kovčeg. Bil je precej težak. Vlak je odbrzel.

Gospodična je iskala prostor, ki ga je v ostalem bilo dovolj, in se mučila z težkim kovčegom, ko je prišla do vrat kupeja, kjer je sedel mož s torbo za akte. Ta ni mogel zatajiti čuta kavalirja. Odprl je vrata kupeja, vzela gospodični kovčeg iz rok in ga položil na polico. Torba je ostala tačas na sedišču. Gospodična ga je hvaležno pogledala in se mu nasmehnila.

Mladi mož jo je opazoval. Lepa je bila in sveža, na licu no-

benega praška. Prisodil ji je devetnajst let. Gotovo še hodi v kako šolo. Sodil je prav. Na vprašanje je odgovorila, da se vrača v žensko učiteljsko v Port Smithu. Bila je na počitnicah pri stricu, ki je višji uradnik v notranjem ministrstvu in skrbi zanjo, ker nima staršev.

"Pomilujem vas gospodična, težko je biti brez staršev; kaj ne?" je rekel častnik.

Ni odgovorila takoj. V očeh so se ji zasvetile solze.

"Da," je rekla, "teško, hudo! Kar gospodična Silva mi recite, Silva Pitterson sem."

Povesila je oči, v lica je rahlo zardela. Častnik je zdej torbo za akte, ki jo je čim je kovčeg odložil, spet položil na kolena, položil kraj sebe na desnico.

Ta roža pač niti slutiti ne more, kaj sem in kaj nosim. Rekel je pa:

"Jaz sem Leon Cepmarden, bančni uradnik. Po službenem poslu grem v Bayminth. Zal mi je, da bom moral izstopiti prej od vas."

Pogledala ga je otožno. Uprla je vanj svoje, kakor spominčice sinje oči. V njih se je zrcalila naivnost in neizkušnost dekleta iz deklishega zavoda. V pol ure je častnik že vedel za imena in navade vseh njenih profesorov, vedel je, kako gojenke goljufajo pri šolskih nalogah,

in sto malenkosti še. Čebljala je neprestano in vedno bolj upirala vanj svoje lepe oči. Od srca se je nasmejala, ko je pravila kako so samo ravnateljico potegnile za nos. Da, ta mladost!

A tudi Silva je vedela o bančnem uradniku že dosti. Razlika je bila le v tem, da je bančni uradnik verjel, da je pred njim gospodična Silva Pitterson, gojenka ženskega učiteljskega in iniciatorica tolikih duhovitih potev gaviščin v zavodu, medtem ko je ta vedela, da sedi nasproti nje kapetan Paul Bargedh, tačas na službi v poveljstvu tretjega armadnega zbora, in da se v njegovih torbi nahajajo važne vojaške listine. Od vsega njegovega pripovedovanja je verjela le to, da je res na službeni poti v Bayminth. Njene naivne oči so tudi dobro opazile vzboklino pod obleko na njegovi desni zadnji strani. Tam je bil službeni revolver.

Železnica je tekla po ravnini, vzporedno z njo je široka avtomobilska cesta. Silva je gledala v nasprotni smeri vožnje. Par sto metrov daleč od vlaka je po cesti vozil siv avto, ki je bil od vlaka v razmeroma enak razdalji. Silva je zaprosila sopotnika, naj odpre okno.

"Vožnja v vlaku mi ne de dobro."

Res, mogel je opaziti, da je

Ernest Wetter, novi predsednik Švice.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enaka, za člana ali nečlana \$6.00 eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni vzroka, roč. je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vsaka lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj delček, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skrajno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicerone in Chicago je...
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vašo lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....